

Er is vandaag in veel landen sprake van een democratische vernieuwing of zelfs omwenteling. De kans dat er grondig iets verandert in de machtsverhoudingen is echter klein. De bewegingen die aan de democratische kar trekken, geven blijk van schromelijk amateurisme.

Op de eerste bladzijde van het Rode Boekje van voorzitter Mao Zedong staat de maxime: "Wil er een revolutie zijn, dan is een revolutionaire partij onontbeerlijk." Het moet gaan om "een gedisciplineerde partij gewapend met de theorie van het marxisme-leninisme die de methode van de zelfkritiek gebruikt en verbonden is met de volksmassa's". Zeer goed gezien van de Grote Roerganger. De trotskisten zijn nergens geraakt door tekort aan binding met de massa. De anarchisten hebben er nog minder van terecht gebracht bij gebrek aan partijdiscipline. De reformisten hadden niet de juiste theoretische leidraad en hebben dus wel wat bereikt maar geen revolutie. Mutatis mutandis geldt Mao's regel even goed voor andere revoluties dan de marxistisch-leninistische.

Elke grondige omwenteling van de machtsopbouw vergt een schrandere en doelgerichte voorhoede, uitgerust met een theorie die de situatie ontleedt en de doelstellingen definieert, bereid om haar denken en gedrag bij te stellen in functie van de terugkoppeling vanuit de ervaringswerkelijkheid en vanuit de bredere bevolking. Zij hoeft natuurlijk niet de knoet te hanteren zoals de partijen van Lenin en Mao deden, maar zij moet wel leiding geven door te laten zien dat zij beter dan anderen de situatie begrijpt en een strategie met slaagkansen kan uitwerken.

De actualiteit levert hiervan meerdere voorbeelden. De zogenaamde Arabische lente, die op vrijheid en democratie gericht leek te zijn, is niet door een vooruitziende voorhoede op gang gebracht en heeft voor zover bekend ook niet vanuit de praxis een dergelijke groep voortgebracht. Bij de betogers zag men vooral van woede vertrokken gezichten, zelden de bedachtzame blik van de politieke strateeg. Misschien heeft één van de vele partijtjes die zopas in Egypte met het oog op de komende verkiezingen gevormd zijn, wel het talent in huis om het bestaande élan in werkelijk democratische richting te kanaliseren. Dat zal dan een blijde verrassing zijn, maar ik zou er niet te hard op rekenen.

Dat is geen eigenaardigheid van de moslimwereld. De Spaanse protestbeweging die zich op de democratie beroept, heeft geen radicaal democratisch programma, alleen een mengsel van eisen voor werkverschaffing, tegen corruptie en de banken, en voor hervorming van het kiesstelsel. Merk op dat zij een representatiever parlement willen, dus een meer proportioneel stelsel dat niet de grote partijen bevoordeelt. Dat is precies het omgekeerde van de trend in eigen land om het de kleine partijen moeilijker te maken, zie de door Paarsgroen ingevoerde kiesdrempel of het voorstel van ondermeer Ruud Goossens om op het Britse kiesstelsel over te schakelen. Niet slecht van de Spaanse demonstranten, maar het democratisch gehalte van het VK (met zuiver meerderheidstelsel) en Nederland (zuiver proportioneel) is niet zo verschillend, beide zijn vormen van de parlementaire democratie. Juist die bestuursvorm heeft aanleiding gegeven tot de opmerking: "Als verkiezingen iets konden veranderen, waren ze allang verboden."

Nog zo'n strijdpunt naast de kwestie is de kiesplicht. In India stelt Baba Ramdev, leider van de anti-corruptiebeweging, voor om ze in te voeren; terwijl hier de diverse liberale partijen ze juist willen afschaffen. Je kan daar voor en tegen bij bedenken, maar veel verschil zal het niet maken.

Helemaal fout was destijds de "witte beweging" na de Dutroux-zaak, die het "signaal" gaf dat de politici meer moesten "luisteren naar de burger". Dat is geen democratie maar paternalisme: de politieke klasse die soeverein beslist maar aan de onbevoegde burger soms eens de kans geeft om zijn gevoelens te luchten. Van dezelfde orde is de wildgroei aan rondvragen en internetdiscussies, die mensen hun zeg laat doen en hen daarmee de begoocheling inlepelt dat ze nu iets te zeggen hebben. Ook de Spaanse demonstranten verwachten veel van de "digitale democratie", alsof een louter technische vooruitgang iets aan de machtsverhoudingen wijzigt.

Tot dusver gaat het over bewegingen van goedbedoelende mensen die nog niet heel diep over het hoe en waarom van echte democratie nagedacht hebben. Als ze op koers blijven, zullen ze wel bijleren. Daarnaast heb je initiatieven die het woord democratie gebruiken om bewust te misleiden. Het actuele voorbeeld is G1000, het opzet van David van Reybrouck, Dave Sinardet en Francesca Vanthielen om duizend uitgekozen landgenoten in groepjes van tien de Belgische politiek te h erdenken. Zoals elk ideetje uit de belgicistische koker is dit "democratisch alternatief" volkomen nep.

Zo zeggen ze dat hun staal een "weerspiegeling van de bevolking" zal zijn. Aangezien de stembusuitslag per definitie representatief was, zal zo'n 40% van de Vlaamse deelnemers dus

Democratiseirng, valse en echte

Written by Koenraad Elst

Saturday, 29 October 2011 23:40 -

aanhanger van N-VA of VB zijn? De vraag stellen is ze beantwoorden. Integendeel, de bedoeling is ondermeer dat de duizend uitverkorenen onder “begeleiding van deskundige facilitatoren” hun “compromisbereidheid” aanboren en in stelling brengen, dus het confronterende van de echte verkiezingsuitslag neutraliseren. Volgens de initiatiefnemers is “de democratie verworden tot een dictatuur van de verkiezingen”, dus moeten “we” een “experiment in democratische vernieuwing” opzetten. Wie, “we”? Welk democratisch mandaat heeft dit selectiecomité?

Het gaat bij G1000 niet om een nieuwe vorm van democratie, wel om een offensief tégen de democratie. Zelfs in haar halfslachtige representatieve vorm staat de stembusdemocratie voor deze belgicistische despoten nog te dicht bij de ongewassen volksmassa die de buik vol heeft van een systeem dat vierkant draait. Voor zover het publiek zich toch door dit experiment laat misleiden, is het bij gebrek aan vorming omtrent echte democratie.

Maar daaraan is wel iets te doen. Bestudeer het denkwerk en de ervaringen van staten en deelstaten met het beslissend referendum op burgerinitiatief, van Zwitserland tot Oregon, en van bewegingen voor echte democratisering wereldwijd. Ook in Vlaanderen bestaat een nog kleine groep die voor de onversneden directe democratie ijvert, Democratie.Nu (<http://democratie.nu>). Dat is geen “gedisciplineerde partij”, en veel “verbinding met de volksmassa” heeft ze nog niet. Maar ze heeft een doordachte theorie van de volkssoevereiniteit, en dat is een goed begin.

(tP, juni 2011)